

Форум

23 январьда «Россей» халкъла аралы кёрмючде 19 январьдан бери бардырылган «Сюйген ахлуларым» деген битеурроссей форумда Юйорню жылын къууанчлы халда ачылы болганды. Ары ол кюн къыралны битеу регионларын-дан юйорле, ол санда Россейни Жигитлерини бла СВО-ну ветеранларын юйорлери да, жыйылганды. Аланы РФ-ни Президенти Владимир Владимирович Путин алгышлаганды. Къырал башчы «Жылны юйорю» эмда «Ол бизни юйор тёребизди» деген битеурроссей эришилуге къатышханла эмда алада хорлаганла бла да тубешгенди.

«Кёп сабийли юйор къыралны чигинжисиди, адамны таматалагъа хурмет этиу, гитчелени сюйюу эмда алагъа къайгырыу, иш кёллюк дегенча баш ышанлары ма анда къура-ладыла. Аладыла юйорню, саулай къыралны да тутуругъу. Россейни ич политикасы, аны экономика политикасы да, къалай-алай болса

Юйорню жылы Москвада къууанчлы халда ачылганды

да, юйорге тутхучулукъ этиу бла байламлыдыла»,- деп чертгенди Владимир Владимирович, жыйылганды алларында сёлесше.

Форумда юйорлени, туктум тёрелени бла хазналары юслери бла регионлары жетишим-лери да кёрюктюлгендиле. Аны «Билим», «Биринчилени атламы» биригиуле, Жаш тёлню ишлери жаны бла федерал агентство, Россейни Уруну министерствосу, «Россей» кёрмючню башчылары къурагандыла.

Бу уллу жыйылуу чеклеринде «Россейни юйор тёрелери» деген конкурс да ётгенди. Анга бизни республикадан Куловланы «Фех-муллуаны юйор къууанчлары» деген бёлюмде «Мени Къабарты-Малкъарым» деген жырны орус, къабартылы эмда малкъар тилдеде жырлап хорлаганды.

«Республиканы жамауатын Юйорню жылы башланганы бла жорегимден къызыу алгышлайма. Къабарты-Малкъарда да аны къууанчлы ачылуу болукъду. Республика-бызда юйор тёреле не заманда да саулай жашауубузну мурдорун тутхандыла»,- деп чертгенди КъМР-ни Башчысы Казбек Коков телеграм-каналында.

КъМР-ни Башчысы бла Правительство прес-службасы.

Кенгеш

Сёлешуңю ёзеге — энчи аскер операциягъа къатышханлагъа социал болушлукъ тапдырыу

Россей Федерацияны Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толү эркинлик келечиси Юрий Чайка, Шимал Осетия-Алания Республикагъа къырал жумуш бла барган кезиуде, энчи аскер операциягъа келишимге кере эмда кеси ырызлыкълары бла къатышханлагъа себеплик этиу жаны бла оператив штабны жыйылуун бардырганды. Аны СКФО-ну регионларны башчылары да чакырылгандыла.

Юрий Чайка, бек алгъа, субъектлени башчыларына эмда башха оңучу къуллукчуларына 2023 жылда эсеплени кёрюмдөлери ити болгандыры ючюн ырызлыгын билдиргенди эмда келир кезиге салынган борчланы да тура этгенди. Энчи аскер операциягъа къатышханлагъа бла аланы юйорлерине социал болушлукъ этиуге артыкъда уллу эс бурурга кереклисин эсертгенди.

СВО-да къуллукъ этип къайтханлагъа багъыну, жангы усталыкълагъа юйретиле, ишге тохтарга, социал пособиаланы бла льготаланы алырча къагъытланы жарашдырырга, медици-

на, юридический, психология жаны бла болушлукъ алырга себеплик этиу жаны бла жумушла къалай тындырылгандырына къырал, регион, муниципал эмда жамауат биригиуле дайым да кез-къулакъ болгандыла турурга керекдиле. Ма аллай мадарла жамауатха къырал аны сейирлерин къоруулар ючюн жанларын-къанларын аямай къазауат этген адамлагъа къалай къайгыргандыны кёрюктюлгенди. Ма ала къалай тамамлангандырына кере багъа бериледи сизни чла бизни ишибизге, - дегенди полпрд, жыйылгандыны алларында сёлесше.

Кенгешде белгиленгенча, Шимал Кавказны регионларында этилген мадарланы хайырындан инсанланы контракт бла аскерге барырга сейирлери ёседи.

Жыйылууу эсеплерине кере талай буйрукъ берилгенди, ала къалай толтурулукълары да контрольгъа алынганды, деп билдиргенди КъМР-ни Башчысы бла Правительствоосу прес-службасында.

Жыйылыу

«Кючюбюзню бирикдирсек, байламлыкъла бютюн хайырлы боллукъларына ийнанама»

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков Беларусь Республиканы информация министри Владимир Перцов бла регионланы араларында бирге ишлеу жаны бла ишчи къауумну жыйылуун видеоконференция халда бардырганды, деп билдиргенди КъМР-ни Башчысы-ны бла Правительствоосу прес-службасында.

Кенгешге КъМР-ни Правительствоу Председателини биринчи орунбасары Сергей Говоров, КъМР-ни экономиканы айналыу министри Рахаланы Борис, КъМР-ни эл мюлк министри Хасан Сижажев, видео амал бла уа РФ-ни Тыш къыралла бла ишлени министерствосу Минеральные Воды шарда бёлюмюню къуллукчуу Викториа Гуляня, Беларусьну Россейде Посольствосу Дондагы Ростовда бёлюмюню башчысы Дмитрий Шкурдь, Беларусь Республиканы Эл мюлк министерствосу, КъМР-ни айналыуу корпорациясыны, КъМР-ни Сатыу-алуу-промышленность палатасыны, тийишли предприятияланы келечилери да къатышандыла.

«Къабарты-Малкъар айна-

ды, жаланда анда жашагъанлагъа угъай, бери тюрлю-тюрлю жерледен, ол санда Беларусь Республикадан да, кеп санда келген къонакълагъа ырахатлы, айбат да бола барадыла. Къыралларыбызны башчылары арада байламлыкълагъа, бирге ишлеуге уллу эс бурадыла. Сатыу-алуу эки жанына да хайырлы болуруна, экономиканы фойда келтирген бёлюмюнде мюлклени араларында байламлыкъла къурагъа, болдурулган жетишимлени сакълаула баш магъана бериледи. Кючюбюзню бирикдирсек, тюрлю-тюрлю бёлюмде хайырлы байламлыкъла къурагъа жангы онгла табарга къолубуздан келлигине ийнанама, - дегенди Владимир Перцов, Къабарты-Малкъарны башчыларына айланып.

«Россей Федерацияны бла Беларусь Республиканы регионларыны араларында бирге ишлеу эки къыралны да экономика байламлыкъларыны къыйматлы айналы барууларына уллу себеплик этиди, эки жанлы халланы кючлендириуде да аны магъанасы уллууду. Беларусь Къабарты-Малкъарны баш сатыу-алуу-экономика

партнёрларындан бириди. Регионланы араларында экономика байламлыкъла эртден келген экономика эмда маданият халда мудорорландыла, - деп чертгенди Казбек Коков, тубешуно башла.

Эки жаны да 2022 эмда 2023 жыллада экономика, илму-техника эмда маданият жаны бла бирге ишлеуно эсеплерин сюзгендиле. Алагъа кере, сатыу-алуу ёлчмеми арт жети жылда 4 керден асламгъа, импорт – 3,4 керге, экспорт а 6,4 керге ёсгендиле. Беларуська Къабарты-Малкъардан нархожю, будайны, къудоруну урукълары, налмас инструментле, ток жип, къаты къагъыт эмда башха затла жибериледи. Бизни республикагъа уа андан эл мюлк техника, аш-азыкъны бир-бир тюрлюлери, къумачла келди-ле. Гуманитар байламлыкъла да тап къурагъандыла.

Бирге ишлеу мындан ары 2024-2026 жылдагъа жарашдырылган планга кере бардырылукъды. Анга кере товарла ташуу кёбейиркиди, маданият, спорт, туризм жаны бла да жангы бириккен проектле жашауда бардырылукъдыла.

Байрам

Ыспас сёзле, назмула, жырла да

Тюнене Нальчикде Музыка театра «Юйорню жылы» къууанчлы халда ачылганды. Ары министрволаны келечилери, кеп сабийли, башха-башха эришилуге къатышхан юйорле, бирсиле да жыйылгандыла.

Къууанчлы ингерини Аталаны Азвор бла Регина Шогенцукова бардыргандыла эмда ала Россейде «Юйорню жылы» быйыл президент Владимир Путини оңуу бла бардырылгандыны эсерттип, сахнагъа КъМР-ни Башчысы Казбек Коковну чакыргандыла.

рилгенлерин да айтханды. Мындан арысында да кеп сабийли юйорлеге болушлукъ этиу жаны бла къураулу болуу ючюн мадарла этиликлерин, ала уа жашла бла къыла тийишли болумлада ёсер, оксур, юйренир эмда айныр, саулукулла эмда насыпыла болуу ючюн болгандыны белгилгенди.

Казбек Коков энчи аскер операциягъа къатышханланы юйорлерине да энчи эс бурулугъун айта, къыралыбызны келир кюнун къоруулагъан чынты жигитлени ёсдюргенле дагъыда бир кере ырызлыгын билдирип, ыспас этгенди. Адамны кез къарамы, ниети

Казбек Валерьевич жыйылгандыны республиканы «Юйорню жылы» байрам халда ачылганды бла жорекден алгышлаганды. 2024 жылда аны бардырылганы, Владимир Путин аллай оңуу этгенди да дагъыда бир кере къырал юйорлеге ала ырахат жашау этер ючюн къалай эс бургандыны ачыкълагъан шарт болгандыны чертгенди.

Жаш юйорледе сабий къошулганды тийишли болумла къурагъандыры, аланы саулыкъларына къайгырыу, кеп сабийилеге тутхучулукъ этиу — ала барысы да Россейни халкъларын сакълаулагъа эмда кёбейтиуге бурулган жумуш болгандыны айтханды. Арт жыллада къыралда юйорлеге себепликге тюрлю-тюрлю льготала, тёлеуле да сабий туугъанында башлап анга онсегиж жыл толгъуну дери болгандырында да эсертгенди. Башха-башха программала къураула, ала ахшы жанына тюрлендириле, къошула да баргандырыны ахшы шартха санаганды.

Республиканы оңучуу 2021 жылда юйорлеге 13 миллиард сом ёлчмеде болушлукъ этилгенди да билдиргенди, 2022 жылда уа ол себеплик ёлчмеми 26 миллиарддан аслам болгандыны, былтыр а ол муратлагъа 30 миллиард берилгенди айтханды.

Февральдан тебиреп ана капитал да ёсеригин, ол биринчи сабийге 631 минг чакълы болушлукъ, экинчиге уа 834 мингге дери жетеригин да билдиргенди. Энчи эс кеп сабийли юйорлеге бурулгандыны черте, алагъа социал жаны бла себеплик аслам этилгенди да аны айтханды. Андан асла да, Башчы «Жигит ана» деген даражалы атны къайтарылгандыны тюз санаганды. Республикада бешинчи сабий туугъан юйорлеге жашау журтларын игилендирге 250 мингле бе-

да юйорде тохташханларын эсгерте, «Юйорню жылын» бардыруу чеклеринде тёрели юйор къыйматланы сакъланууларына бла аланы айныларына бютюнда эс бурулугъун аныглатханды.

Ызы бла сахнагъа кеп сабийли, къырал саугъалагъа тийишли болганды юйорле чыкъгандыла. Аланы араларында Бедикде жашаган Ахматланы Эларны бла Анжеланы юйорлери да болганды. Ала онбир сабий ёсдюредиле. 2013 жылда Анжела Хызыровна «Ана махтаулукъну» майдалы бла саугъаланганды, 2022 жылда уа РФ-ни Президенти Владимир Путини буйругъу бла анга «Жигит ана» деген даражалы ат берилгенди.

Андан сора да, къууанчлы жыйылуугъа бир бирлери бла 40 жылдан аслам заманын жашагъанла да келгендиле. Аладан бирлери уа Рахаланы Исмайыл бла Мариям, Чекаланы Борис бла Рахиматдыла.

Дагъыда байрамда эришилуге къатышханланы атларын белгили этгендиле. Аланы араларында уа Ёлмезланы Абдулкерим бла Земфира болгандыла. Ала «Тёрелени сакълагъан юйор» деген бёлюмде хорлагъандыла, юч сабий ёсдюредиле. Къууанчлы жыйылууу кезиунюнде юйор — ол адамны тутхучулугу болганды, къыйматланы терең эмда энчи магъаналыкълары чертилгенди, аналагъа аталгъан, юйорлени юслеринден назмула, жырла да эшитилгендиле. Кеслерини хунерлери бла жамауатын Гергъокаланы Халимат, Жаболаны Замира бла Анзор Хусоун юйорлери бла, республиканы бирси белгили жырчылары бла тейсеу ансамбльлери къууандыргандыла.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Оноу

Къырал даражагъа дери кётюрюп

РФ-ни Президенти Владимир Путин «Кёп сабийли юйорлеге социал болушлукъу мадарларыны юсюнден» Указгъа къол салганды эмда алай бла аллай юйорлеге къырал даража берилген тохташдырганды. Указ правуло оноула басмаланган сайтха салынганды.

«Къыралны айныуунда, жамауатын жашауу къурауда юйор уллу магъананы тутханын эсге алып, оноу этеме: Россейде кеп сабийли юйорге юч эм андан да кеп сабийлери болган юйорню санарга, аны статусу болжалсызды», - деп айтылады документде.

Анга кере, кеп сабийли юйорлеге тамата балаларына 18 неда 23 жыл толгъуну (ала билим беруу юйде очно окъуй эселе) социал болушлукъ этиликди.

Къырал башчы правительствогъа кеп сабийли юйорню статусуна шагъатлыкъ этген удостовере-нианы бир юлгюсюн тохташдыргъа эмда аллай юйорлени юслеринден шартланы тизмесин къурагъа буроганды. Аллай тизме кеп сабийли юйорлени кеслерине эмда аланы къолайларыны, алагъа не болушлукъ этилгенни, регионладан да ала къалай тутхучулукъ тапханларыны юслеринден билер мурат бла къурадыла.

Коллегия

Цифралы амалгъа кёчедиле

Кеп болмай РФ-ни Саулукъ сакълау министри Михаил Мурашко бардырып, ведомствония халда КъМР-ни саулуку сакълау министри Рустам Калибатов да къатышханды.

Тубешууде кеп тюрлю соруугъа къаралганды. Ол санда саулуку сакълауда цифралы амалланы тири хайырланууну юсюнден да сёз барганды. Алай бла быйылгъа салынган борчладан бири — информация бёлюмюню толусунай цифралы амалгъа кёчюрю-дю. Анга медицина организацияланы, саусузаланы юсюнден билдириле, къыйын саусула электрон

халда болушлукъ табарча, халлери тинтирича, врачча электрон амал бла жазылырча эм башха жумушла киредиле.

Бусагъатда медицина организацияланы, врачланы эм саусузаланы «цифралы тюрлюлери» къурадыла. Аланы хайыры бла ишни бютюн терк эм жетишили бардырырга онг чыгъады. Кысыхасы, кийирилген жангычылыкъла саусузаланы болумларын игиленди-рирча башламчылыкъладыла.

Бытырны юсюнден айтханда, Къырал жумушланы порталын жамауатын иги кесеги врачча электрон халда жазылыр ючюн хайырланганды. Мындан арысында медицина сервислени санына къошула барлыкъды.

Алай бла цифра амалны хайыры бла, медицина организациягъа бара турмай, электрон халда справка, рецепт, выписка алырга жарайды. Ол врачны юсюнден ауурулукъу кетереди эм саусуз да жолгъа чыгъып къыйналмайды.

Саулуку сакълау бёлюмюню цифралы халгъа кёчюрюу ишни бютюн жетишили тамамларгъа — профиллактыканы, диагностиканы, багъууну тынгълы этерге, анга тийишли мониторинг бардырырга болушуркыду.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Белгилеу

Излемлени ажайып жолунда

Россейни Журналистле союзуну, Жазыучула союзуну, Жазыучулары Кавказ клубуну да члени Абайланы Сакинат, Татчланы Владимировичи кызы, атын иги бла айтдырган тишириуладан бириди. Ол не жаны бла да жетишилди. Бу кюнледе Сакинат 65-жыллыкъ юбилейин белгиледи.

3 бет

Эски сурат

Хабазгъа жашау этерге кеп къарачайлы эм малкъарлы юйорле кечгендиле. Аллай тукъумладан бири Огъары Малкъардан Таумырзалары болгандыла. Онтогузуну ёмюрю ахыр жылларында Таумырзаланы Батырбий да юйорю бла Хабазгъа келеди.

4 бет

Элде намысы жорюгенди

Парламент

Хуштосыртчы школчула депутатла бла тубешгендиле

«Кырал сагъат» проекти чеклеринде КъМР-ни Парламентини депутатлары Хушто-Сыртны Гижиланы 3.И. атлы орта школуну оксуучулары бла тубешгендиле. Жашланы бла кызыланы республиканы законла чыгарыу органы кылай ишлегени бла шагърейленирге онглары болганды.

Тубешуиге КъМР-ни Парламентини спикерини орунбасары **Жанатайлы Салим**, Бюджет, налогла эм финансы рынокла жаны бла комитетни башчысы **Михаил Афащогов**, Аграр соруула, табийгъатны хайырлануу, экология эм тегерекдеги къудуретни сакълау жаны бла комитетни башчысы **Артур Текушев**, Контроль эм регламент жаны бла комитетни башчысы **Кансаланы Елена**, Урунуу, социал политика эм саулуук сакълау эмда Физкультура

эм спорт комитетлени келечиси **Мечукъаланы Алийхан** кыатышхандыла. Жанатайлы Салим, жыйылууну ача, жаш адамла бла быллай тубешуиге тѳрели болгъанларын белгилегенди. Ол ѳсѳп келген тѳлюню жетишимлерини бла кыайгъыларыны юслеринден кеслеринден билген артыкшыда магъаналы болгъанын чертгенди. Кансаланы Елена Парламентни тарыхыны, аны къуралууну, бор-

чларыны, комитетлени бла фракциялары ишлерини юслеринден билдиргенди. Законла жарашдыруу иш кылай къуралганыны юсонден да айтханды.

Мечукъаланы Алийхан жаш адамла жашауда кеслерине усталыкъ сайлауну жолунда болгъанларын чертгенди. Ол жашла бла кызыла бийик билимни, сынаулу профессионалланы тизмелерине къшулурларына ышанганын белгилегенди. Ол жашланы бла кызыланы окъурга, жамауат жашауа, волонтер къымылдаула кыатышырга чакырып, быллай тирилик жетишимлеге себеплик этгенин айтханды.

Ушакъны кезиунде конакъланы депутатлаа соруула берирге онглары болганды. Ала Парламентини иши, инсанлары приѳемга алынуу, законла жарашдырууну юслеринден билдире сѳйгендиле.

Ахырында Жанатайлы Салим, келир заман жаш адамланы къолунда болгъанын айтып, депутатла алаага не жаны бла да болушурга хазыр болгъанларын белгилегенди.

Кыралда, Къабарты-Малкъарда да жаш тѳлю жетишимлиди, ариуду. Тири болууа, жангычылыкълаа, торлеуилеге итингиз, биз а керек заманда болушурга сѳз беремиз, -дегенди ол.

Школчула депутатла Парламентни меѳамында экскурсия къуралганды. Тубешуи бирге суратха тошюу бла бошалганды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

25 январь – Студентни кюнѳ

«Билим жаланда адамны кесин угъай, жамауатны да айнытады»

Жаш тѳлюбѳз не жаны бла да жетишимли бола, окъууда, ишде да кеслерини атларын иги бла айтдырсала, ол шартха биз барыбыз да къууанабыз эмда кѳллѳнебиз. Бюгонлюкде билим бериле болган торлеуилени себепликлеринден аланы кыралдыбыз жер-жерлеринде билим алыр онглары да барды. Танг кесеге уа ара шахарыбызны бийик окъуу юйлерине киредиле. Аладан бири уа Къулайлы Иманрады.

Ол Нальчикде 29-чу номерли битеуло билим берген мектебин алтын майдалга бошаганды. Бир кырал экзаменлени бийик эсепле бергени ючѳн а Москвада РАНХ и ГС Президент академияны дуня экономика эмда тышндагъы экономикалы къуллукъ бѳлюмюню дуня экономика ызына бюджетге кирирге онг тапханды.

Бюгонлюкде ол алыкча биринчи курсда окъуу турады. Алай эсе да, жашауунда не жол бла барлыгъны биледи. Биз аны бла Студентни кюнѳюню аллында жаш тѳлюню бла студент жашауну юсонден ушакъ этгенбиз.

Иман, экономистни жолун сайлагъанса. Бюгонлюкде бу усталыкъланы жаш тѳлюню асламысы кылайды деген оюм барды жамауатда. Арта кесиме иш табарыкъма деген сагъышыны уа этгенмисе? - Усталыкъланы юсонден тогузунчу классда болгъанымда бегирек сагъышланганма. Алай эсе да, сайлауум халкъла аралы байламлыкъла бѳлюмде тохташып, иги кесекни ары барлыкъла деп да тургъанма. Болсада юйде анабызны, атабызны да экономика жаны бла билимлерни бардын, ол шарт да себеплик этген болур кыайсы бѳлюмге окъурга барлыкъларыма. Анам Аминат бюгонлюкде окъууна кѳре ишлеп да турады. Ала экиси да бизге, сабийлеге, юлгю болгъанлай келдиле. Биз а юйде эки къырандаш, анча да эгеч болабыз.

Бакалавриатны бошасам да, мында магистратурада окъур акъылым барды. Тѳртюнчю курсда усталыкъ жаны бла практика къаллай болду-гъун кѳрсем, ызы бла къыйда, къалай сынам аллыкъымы сагъышын этерикме. Алай эсе да, ара шахарда бир кесек ишлерге да угъай дерик тѳйюлме.

Уллу шахарда, юйден узакъда окъугъан а санга къалайды? Жаратамыса студент жашауну? - Ким да ангълайды, атангы-анангы, жуукъларынгы-тенглеринги къатпарында жашау этген - ол, айхай да, женгилди. Москвага окъууга киргинчи жаланда бир кѳре келген эдим. Школда болгъанымда эркин тутушудан «Хасанья» деген спорт клубха жюрип тургъанма да, андан эришмугеге къатышханма. Арта уа бери атам келтиргенди. Биринчи айда бир кесек кыыйын

кѳрѳннген эсе да, бютонда юйге, Нальчикке тансыкъ болгъанма, арта аз-аздан хар неге да тѳиѳиѳе боллагъанма. Мында тамата курслада таулу жашла, къызыла да бардыла, ала бла да шагъырей болгъанбыз, бир бирге себеплик да этебиз. Андан тышында да, вузда къарачай-малкъар жаш тѳлюню диа-спорасы барды. Хар неге да иги тѳиѳиѳем, ары да жюрип башлар акъылдама. Окъуу юйю къатындан узакъ болмагъан общежитиясында турама да, ол жаны бла уа бютонда кыыйын тѳйюлду. Студент жашау - ол адамны низамлы болурга юйретеди, керти жашау къаллай болгъанын кѳргѳзтеди эмда ачыкълайды. Окъууга жюригенден сора да, тизгининги кесинг жыярга, хар затны да заманында тамамларга да юйренесе. Ол а кыайсы жаш адамга да ахшы дерсди деп сунам.

Жаш адам алыкъча биринчи сессиясын бергинчи - ол керти да студент болуп къалмайды, деген оюм жюриюдо. Бюгонлюкде сени, къадарны ахшылыкълы бла, сынауларынгы энди берип бошагъан кезиунде, не айталыкъса ма ол оюну юсонден, къаллайдыла ла сезимлеринг?

Ол кертиди деп сунам мен да. Преподавательлерибиз да айтып тургъандыла алай. Тюдю, сессияга тѳиѳиѳенг - ол школдан эсе да башхаракъды.

Алыкъча дерслерибиз алай кыыйнла болмагъандыла, мындан арысында энди ала да тюрленирик болурла. Окъууга кѳл салгъан, дерслеге жюрип тургъанлаа бегирек хурмет бериле. Алай эсе да, сорган заты болганнга, аны ангылатмай,

неда жарсыуна кыайгъырмай да кыыймайдыла.

Школдаа иги уа окъуймуса, къалай бералдын сынауларынгы?

Хау, окъурга кюрешеме. Юч экзаменибиз болган эди да, экинсинден «тѳртле», экономикалы географиядан а «беш» алгъанма. За-чѳтларымы да тап бергенме.

Бюгонню студент къалай болурга керекди деп сунаса?

Ол жууаплыкъланы сѳзерге тѳи-ишлиди. Хар неге да эсе буурурга, заманны да бошуна оздурмазга. Жашауунга, усталыгынга керекли затлаа юйренирге, аланы ангыларга кюреширге эди керекди. Алай болса уа, адам жетишимли да болалыкъды.

Санга уа недеди жетишим? - Сѳз ючѳн, экзаменинги ахшы белгилеге бергенинг - ол да жашауунда бир гитче жетишимчады. Эм алгъа уа адам саулуугъна да сакъ болурга керекди. Аны себепли дерслен бош заманымда спорт залга да жюриюме.

Андан тышында да, суратлау ли-тератураны окуйма. Бюгонлюкде жаш тѳлю аслам халда эс бурган «Богатый папа, бедный папа», «Самый богатый человек в Вавилоне» деген киталпаны да окъугъанма. Бам, манга да сейриди бюгонню жаш адамла аланы нек окъугъанлары. Ала жашауа, бизнес къуарга юйретедиле.

Окъууу бошап, жамауатха хайырым болурча ишлесем, ол заманда кесими бютонда санарыкъма жетишимлиге.

Бюгонлюкде жаш тѳлю къаллай-дегенде деп сунаса, сора энди окъууга кирирге сѳйгенлеге не айталыкъса?

«Бусагъатда жашаудан муратлары, бир затда талпынуулары да болмагъанла да бардыла деп, алай кѳрѳюнеди манга. Жашлыкъ - ол жаланда заманынг зауукълукъда оздуру тѳйюлдо. Заман терк окъуна озуп кетеригини сагъышын да этерге, жашаудан кесине бир керекли затны алырга, не окъурга, не бир хунерге тѳиѳиѳюню, аны айнытырга тѳиѳишлиди. Бюгонлюкде жаш тѳлю окъуулу, билимли болса, тамбла жамауатны жашауу да анга кѳре айынган да этерикди, тынчылыкълы да болуукъду.

Андан сора да, эм алгъа тѳиѳизге, адет-тѳрелерибизге сакъ болурга кюреширге керекбиз. Бизге аталарыбыз-аналарыбыз, таматаларыбыз да юйретген затлаа бош анстан кырап кыыймай, кѳлюбѳз бла берилип, эсибизни бурсакъ, арта кесибиз да ызыбыздан келген тѳлюлени бир затха ол заманда тѳиѳиѳюраллыкълыбыз, алайсыз а -угъай. Биз уллу кыралны ичинде тас болуп къалмай, бирсинли араларында энчилигибиз биллингенлей турурча, кесибизни тамырларыбызны унутмазга борчулубуз.

Мектеплени энди бошарыкълаа уа жетишим тежеиме, муратларына жетерлерин сѳюме, Алай эсе да, Бир кырал экзаменлени юслеринден асыры кѳл сагъыш этип, кеслерни жюриклерин жарыстып турурга керек болмагъанын да айтырыкъ эдим. Сынаулаа да жашауда бир болурга, керекли затха кыарга тѳиѳишлиди.

Кесими юсонден айтсам, ЕГѳ-лерими барысын да сексен балладан асламга бералганма. Белгилегенибизча, аны хайры бла тошгенме какъ тѳлемей окъуркъ бѳлюмге да. Кертиди, шѳндѳ сынаулары юслеринден кѳл айттылады. Болсада ала жаш тѳлюге къалай онгла бергенини юсонден сагъышыны уа эм алгъа этерге керек болур. Аланы себепли клери бла кыралдыбызны къалайында да окъуп, билим алырга амал чыкъгъанын барыбыз да билебиз эмда ангылайбыз.

Биринчи студент каникулларында уа къалай солурга дейсе? - Юйге, Нальчикге, барлыкъла. Адамларымы, тенглерими да кѳрѳрге ашыгама. Бютонда бег а ананы хчинлерине тансыкъ болгъанма. Аланы да биширип сакъларыкъдыла деп турама.

Ушакъны ТРАМЛАНЫ Зухура бардырганды.

Саулуукъ

рунурга онг тапхандыла. Аны баш борчу - кадрла кытылыкъланы кетерирге, тѳи-ишли специалистле бла жалчытыргъады. Белгилегенде, врачланы жетмегени кѳбѳюнѳде эл жерледе сезиледи. Мында терапевтле, педиатрла эм энчи бир тюрлю аурууга бакъган врачла аздыла.

Министр кѳргенине бюсюрегенги

Кѳп болмай КъМР-ни саулуукъ сакълау министри Рустам Калибатов Нальчикни 1-чи номерли поликлиникасында болганды, «аюлу амалла» къалай хайырланганына кыарганды.

Министр диспансеризация къалай бардырылганын, эсепге кимле алынганларын, профилактика иш не халда этгенин, бѳлюмле бир бирлери бла байламлыкъла не тюрлю ишленгенлерин, онкология башлана турган кезиунде ачыкълыныр ючѳн не амал этилгенин кѳргенди, бу жаны бла жетишимли бла кемчиликлени да сѳзгенди.

Ведомствону таматасы «Саулуукъ сакълау» миллет проектге кѳре поликлиникада да цифралы амаллаа кѳчѳю не халда болгъанына да эс бурганды. Жамаудан кѳп тюрлю соруула келген

араны ишини магъаналыгын да белгилегенди.

Ызы бла Рустам Калибатов врачла олтурган, процедура бардырылган, физиотерапия, рентген, флюорография, УЗИ кабинетлеге эм башхалаа да кыарганды. Адамланы кѳлгюне да къарамай, биология материалы терк жарашдырганларина, специалистлеге кирир ючѳн кѳл сакъларга тошмегенине, врач бол са, созмай билдирилгенге да ыспаз этгенди. Кюндезгю стационарда жатхан саусулаа бла да тубешгенди, халларын соргъанды.

Саулай алып айтханда, министр кѳргенине бюсюрегенди, бир къауум кемчилик да табылганды, ала бла байламлы эсгертиле этилгендиле.

Урунурга онгла къурайдыла

Быйыл Къабарты-Малкъарда «Земский доктор/фельдшер» кырал программга кѳре 26 врач бла орта усталыкъ алгъан специалист

иш бла жалчытылынырыкъдыла. Программа республикада 2019 жылдан бери ишлейди. Андан бери 165 адам

Проектге кѳре, элде саулуукъ сакълау учрежденида урунган специалист бир миллион сомга эм фельдшер да 500 минг сомга тѳиѳишли боладыла. Болсада алаага жерлеринде эм азындан беш жылны ишлерге тошерикиди.

Улоу жангыртылауы

Къабарты-Малкъарда «Саулуукъ сакълау» миллет проектге эмда «Саулуукъ сакълауу биринчи болушлукъ берген бѳлюмюню жангыртуу» регион программага кѳре аслам иш этиледи. Быйыл да аны бла байламлы медицина организациялаа «Нива» бла «Гранта» машиналадан жыйырмаасы алынырыкъды.

Ала шахарлада, эл жерледе орналган амбулаториялаа бла фельдшер-акушер пунктлаа юлешиниркидле, врачла саусуланы жокъларча, аланы, керек болса, ара стационарлаага келтирине, анализле алырга эм дарманларын тапдырырга жумушлада хайырланлыкълыдыла.

Эсге сала айтсакъ, сагъынылган программа ишлеп башлагъан 2019 жылдан бери стационарлаага 60 жангы машина алынганды.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман хазырлаганды.

Кѳрмюч

Шимал Кавказны игирек танырча

Москвада ВДНХ-ны Табийгъат байлыкъла эмда экология министрствосуну «Природград, усталыкълыны шахары» павильонунда Энчи сакъланган жерлени кюнѳ этеди. Бу жол анда Шимал Кавказны заповедниклери бла миллет парклары да кѳргѳзюледи.

Быллай огурлу ишге Къабарты-Малкъар бийик-тау заповедникни, Элрус, Теберда, «Дагестанский», «Кисловодский», Шимал Осетиядан «Эри» миллет парклары келчилери да къатышдыла.

Алай бла, гитче кырауучула эм башхала да Шимал Кавказны кийик табийгъаты

бла шагърейленирге, мында жашаган миллетлени жашауларыннан хапар билдире онг тапхандыла, мастер-класслаа эм элбер соруулаа жууапла бериле да сѳйюп къатышандыла. «Золотое руно» миллет тѳпсеу ансамбльни кавказ тѳпсеулерини а бютон бек жаратхандыла. Аны бла бирге, «Кавказны энчи сакъланган жерлери. Табийгъатны бирге ишлейбиз» деген чыгармачылыкъ проектге да уллу эс буруп кыаргандыла.

Эсге сала айтсакъ, кѳрмюч айны онбиринден башлап онжети кюнѳюню ишлерикди. Анга хахъсыз кирирге жарайды.

Къайгырыу

Къыйматлы мадарла этиледиле

Къабарты-Малкъарда «Къоркъуусуз республика» учреждение жамауатны ырахатлыгын жалчытыр муратда шахар тийреде, жоллада эм башха жерледе да видеокамераланы санын кѳбейтеди. Жаланда былтыр 158 камера къошулганды. Саулай алып айтханда, тюрлю-тюрлю жерледе борчларын 1404 камера толтурады, - деп билдиргенди КъМР-ни Транспорт эмда жол миюлк министрствосуну пресс-службасындан.

Бюгонлюкде республикада адамла аслам жюриген жерледе 443 камера ишлейди. Ол санда транспорт инфраструктурада - 137-си, социал магъаналы объектледе

- 48-си, жоллада - 475-си, билим бериле учреждениялада - 232-си, административ мекамлада да 67-си эм коммунал службада 2-си бардыла.

«Къоркъуусуз республика» учрежденианы баш борчларындан бири - республиканы адамларын эм къонакъларын да тюрлю-тюрлю хаталадан сакъларгады. Аны себепли жамауат аслам хайырланган социал магъаналы объектледе бла жол инфраструктурада болумга энчи эс бурулады. Бу жумуш тынгылы тамамланыр ючѳн а иш ишлени онглары бла да байламлыкъ жюриюледи.

Терек бахчачылыкълыкълы

Алмалары тазадыла, татыулудула

Шимал Кавказда органика алмаланы ѳсдюрюу бла кюрешген биринчи предприятияны Роскачество тохташдырганды: ол Чегем районда «Богатый урожай» ООО-ду. Бу миюлкню РФ-де быллай продукция чыгарыуучулары кырал тизмесине къошхандыла.

Органика продукция деп бир тюрлю химия къошакъсыз (пестицидле, синтетика семирткичле, гормон препаратла, ГМО) ѳсдюрюлген затлаа айтадыла. Быллай жерчиликде топуракъла да аялу кѳзден кыарайдыла, аны эмда экосистемаланы тап халга келтириуге уллу магъана береди.

Бизни кыралда аллай предприятияла кеслерини продукцияларына «Органик» деген белгини салырга эркинлик аладыла. Алмала ѳсдюрюу жаны бла Къабарты-Малкъар атын шѳндѳге дери да айтдырганды, саулай кыралда алчыладан бириди. Энди

уа, «Богатый урожай» ООО-ну жетишими ючѳн, быллай алмала бла да ѳтѳмленирге болуукъду.

Эсигизге салайыкъ, ол реестрге алгъаракълда КъМР-ден эки предприятие киргенди. Аны юсонден республиканы Эл миюлк министрствосундан да билдиргендиле. Ол «Премиум» эмда «Эльбрус Спизит» компанияладыла. Биринчиси таза этил спирт чыгарады, экинчиси уа андан аракъ этеди.

Шимал Кавказда тюрли регионланы юслеринден айтханда, бишили сертификатлары жаланда Ставрополь крайда беш предприятида барды. Ала жоюзюм эмда тахта кѳгетле ѳсдюредиле, ун тартадыла, спирт эм башха затла чыгарадыла.

УЛБШЛАНЫ Мурат.

Тапландыруу

Алгъындан эсе кенг эмда кючлю

Жыл сайын «Къоркъуусуз эм тынгылы автомобиль жолла» миллет проектге кѳре Къабарты-Малкъарда жолланы мардага келишдириу жаны бла аслам иш тамамланады. Аны чеклеринде алгъаракълда Огъары Малкъарны Мухол микрорайонунда элтен жолга да тынгылы ремонт этилгенди. Аны кезиунде энчи техниканы эм иш кѳллу усталаны кючю бла кѳп жумуш тамамлан-

ганды. Энди тау жолладан бири айтат эм къоркъуусуз болганды.

Бюгонлюкде уа жолчула Мухолну бла Чететни арасында Черек сууну кѳпюрюню жангырта турадыла. Аны узунлугу отуз метрге жетерикди, ол эски кѳпюрден кенг эм иги да кючлю болуукъду. Бир жолга аны юсю бла эки машина ѳтталыкъды. Ол санда ауур жук ташыганлаа да ышанырча этилликди.

Бусагъатда специалистле кѳпюрюню жагъларында аркъаулары тутарыкъ хуналаны жарашдырып кюрешедиле. Аны бла бирге черек жагъланы кючлерикдиле.

Объектни къурулушу жангы технологиялаа кѳре бардырылады эм тынгылы материалла хайырланладыла. Ишле болжалдан кѳл къалмай эм бир тюрлю бузкъуусуз этилрча КъМР-ни Транспорт эмда жол миюлк министр-

ствосуну бла Управдорну келчилери дайым контроль этгенлей турадыла.

Планнга кѳре кѳпюр быйыл жаз башына хайырланарга берилирге керекди.

